

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazeta” ese:
Martia, Joul'a și Samba't'a.

Prețulu abonamentulu:
pe unu anu 10 fl., pe șiese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. Tieri esterne pe șiese luni 14 fr. pe
anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
la postele c. și r. și pe la dd. corespondenți.

Anunțurile:
un'a serie garmonu 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrierți ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 45.

Sambata, 30/18 Aprile

1881.

Solidaritate.*)

20 Novembre 1865.

Brasiovu, in Martiu a. c.

Ori-cătu de bune intentiuni se fi avutu Archie-
reii nostri și aderentii politiceii lor pentru ape-
rarea cauzei și a onórei nationale, ei prin intrarea
in diet'a feudala unionista dela Clusiu se despartira
in realitate de cătra poporu și apucara pe o carare
cu totulu opusa asteptarilor și interesselor lui.

Romanii ardeleni manifestasera cu ocaziunea
alegerilor pentru diet'a dela Clusiu neincrederea
loru in nou'a situatiune și hotarirea de a 'si aperi
bas'a de dreptu, ce li s'a creatu prin legile aduse
la 1863 asupra egalei loru indreptatiri nationale,
prin declaratiuni in scrisu și petitiuni cătra Maies-
tatea S'a. Una din aceste petitiuni, a districtului
Naseudu, dicea, că „prin preainaltulu rescriptu din
1 Septembrie 1865 s'a infiptu sabi'a tocma in anim'a
natiunei romane” și cerea dela monarchu, că „se
revóce preainaltulu rescriptu, prin care se convóca
diet'a din 1 Septembrie 1865, căci elu este basatu
pe articulu XI dela 1791, care in sensulu § 6
din articulu de lege alu dietei din 1863, sanctiu-
natu de Maiestatea S'a, este chiaru desfintiatu și
fara potere de lege, pentru că sta in contradicere
cu inarticularea natiunei romane și a confessiuni-
loru ei.”

Mai multu inca, in districtulu Brasiovului, in
scaunulu Sibiului, in comitatulu Albei de josu, in
comitatulu Cetatii-de-Balta s. a. alegătorii romani
s'au abtenu si dela alegeri, protestandu in con-
tra legei elec. orale feudale.

De ce nu au tenuity conțu Archiereii și ómenii
loru de acestu curentu de sine statatoriu natiu-
nalu? De ce nu au ascultatú in or'a pericolului
de vocea poporului, care le dicea: nu intrati in
diet'a feudala, căci ve taiati creang'a de sub pi-
cióre și compromiteti caus'a natiunala? Tóta lu-
mea era in asteptare, se véda, ce atitudine voru luá
conducătorii Romanilor ardeleni in faci'a dietei,
care le negá drepturile căstigate la 1863. Ar-
chierii scieau acést'a, ei cunosceau bine dorint'a
generalá a natiunei; — dér' cu tóte astea trecura
peste pragula dietei unioniste!

Alte timpuri recera alti ómeni! La noi inse
desi se schimbasa cu totulu situatiunea, ómenii re-
masera totu aceiasi. Aci ne vinu in minte fara
voie cuvintele: „Esclenti'a Ta esti Metropolitu,
care trebuie se cunosci datorintiele cele oficióse —
desi adesea neplacute — cătra guvernul. . . !”

Póte, că unii voru dice: acei cătiva deputati de
natiunalitate romana au intratu in diet'a dela Clusiu,
dér' numai pentru a protestá acolo in contra ei.
Asia protesta si paserea, care se inchide in coti-
via, dandu din aripi si voindu a scapa de acolo.
Votulu separatu, prin care s'a facutu acestu pro-
testu — sit venia verbo — a avutu de scopu a
documentá că „natiunea romana cá atare nu a fost
chiamata si reprezentata in diet'a feudala dela
1865”. Ei bine, déca a fost asia, si despre ac-
ést'a n'a potutu fi nimenea in indoiéla, de ce au
mai intratu acei cătiva romani in dieta?

Credemu, că déca intrarea n'a avutu altu scopu
decátu celu memoratu, aceea că natiunea romana
n'a fost reprezentata in diet'a feudala se potea do-
cumentá inca si mai evidentu, si mai batatoriu la
ochi atunci, candu nici unulu din fii ei n'ar' fi
urmatu chiamarei, care nu suná la adres'a natiunei
romane, ci numai la adres'a natiuniloru mai inainte
privilegiate.

Dér' nici aceea n'a fost nenorocirea cea mai
mare, că cătiva insi au incercatu unu experimentu
pe propri'a loru responsabilitate, ci cea mai fatala

*) A se vedé Nrii 84, 100, 101, 102, 103 și 104
ai „Gaz. Trans.” din anulu 1880 și Nr. 4, 5, 7, 8, 10, 12,
13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 28,
30, 35, 39, 41, 42 și 44 din 1881. Red.

impregiurare a fost, că poporulu afara din dieta a
remasu fara conducere. Astfelu a succesa inimici-
loru lui alu divisá si ai paralisá puterea.

La acést'a fatalitate s'a mai adausu inca si
faptulu, că cei ce au intratu in diet'a din Clusiu
nu erau solidari intre sine, nu aveau incredere unii
in altii, asia că tóta actiunea loru avea unu caracte-
teru mai multu silitu și cei mai multi abia asteptau
se scape de acolo.

Eata trist'a stare la care ajunse bravulu nostru
poporu in urm'a conducerei nenaturale care i'a fost
octroata de cătra conferentia dela 1861. Unde
amu stá noi astadi déca la 1865 ar' fi intratu in
rolulu ce i se cuvenea partid'a nationala dela
3/15 Maiu 1848, déca s'ar' fi redicatu unu omu
de sine statatoriu alu poporului si ar' fi disu cătra
cei ce cu tóte legile sanctionate la 1863, voieau
sè se puna din nou pe terémulu cersirei de
gratia: Esclentieloru! stati pe locu, interesele
confessiunale, cari ve facu se ve temeti de tóta
umbr'a, potu fi mari si insemnate, dér' mai mari
si mai ponderóse sunt interesele esistentiei nóstre
natiunale, aceste ne chiama la lupta curagiósa si
energica si nu ne iórta cá se incheiamu transactiuni
cu aceia, cari ne promitu multu, nu ne dau nimicu
si voiescu se ne iea totu!

In casulu acést'a Archiereii nostri ar' fi fost
feriti de amaraciunea care le-a scurtatu anii vietiei,
atunci poporulu n'ar' fi remasu fara conducere si
vocea lui ar' fi doveditu poterea cea mare de vie-
atia, care l'a sustienutu in cursulu timpuriloru in
acést'a tíera stramosiéscá!

In lips'a unei manifestari generale energice a
Romanilor ardeleni la 1865, foile maghiare si
maghiarofile latieau in monarchia si in afara pa-
rerea, că poporulu nostru n'ar' avea nici-o putere
de vieatia si că elu nu sciea pretiul drepturile po-
litice ce i s'au datu sub guvernulu lui Schmerling.
Si lumea care nu cunoscea neajunsele desvoltarei
si a organizatiunei nóstre politice, care nu cetea
diarele nóstre si judecá numai dupa faptele, cari
i veneau la cunoascintia, incepú se creada in ac-
este afirmari ostile si tendentióse.

Ceea ce amu căstigatu la 1848 in védi'a lumii
intrandu in concertulu popóreloru monarchiei, amu
inceputu se perdemu la 1865.

Péna si ministrulu de statn Belcredi, care a
fost chiamatu la 1865 la guvernul in loculu lui
Schmerling avea o parere cătu se póte de nefavo-
rabila despre Romanii ardeleni. Belcredi era fede-
ralistu si de aceea a trebuitu se surprinda cu a-
tátu mai multu, că elu se aratá aplecatu a sacri-
ficá autonomi'a Ardealului spre a usurá impacarea
cu Maghiarii. Unu barbatu de statn, care aderá
la principiulu federalistu, interpelá asupra Transil-
vaniei pe ministru si-i facú imputari, că de ce a
parasitu caus'a acestei tieri. Si ce credeti că i-a
respunsu ministrulu Belcredi? — „Romanii arde-
leni”, dise elu „nu sunt unu factoru, cu care se
potemu socoti!”

Auditi Romaniloru, care a fost caus'a, că la
1865 nu ni s'au respectatu drepturile căstigate
dupa atátea sacrificii pentru tronul si patria!
Inainte ministrului austriacu treceamu de unu po-
poru, care nu-i potea oferi unu elementu de pu-
tere, pe care sè 'si radieme politic'a s'a in pri-
vinti'a Ardealului. De unde a capetatu Belcredi
acést'a parere?

Negresitu că numai dela conservativii unguri,
cari ilu incungirau si a cărora intrigi erau favori-
sate prin atitudinea servila si nehotarita a con-
ducerei nóstre nationale si prin lips'a unei partide
nationale compacte, care se impuna respectu tutu-
roru. Ce respectu poteamu insuflá noi in afara,
unde ne presentamu cá o turma ascultatóre, con-
dusa numai de cei doi Archipastori?!

Anulu 1865 va fi in veci unu momentu pentru
noi. Elu nea doveditu, că este multu mai usioru

a căstiga unu dreptu, decâtu alu conservá si alu
aperá. A sositu timpulu că se aratamu lumii, că
nu suntemu numai o turma cuventátóre, ci că suntemu
unu poporu consciu de drepturile si de fortiele sale,
că suntemu unu factoru in acést'a tíer'a, care
pretinde a fi respectatu si recunoscutu!

Cronic'a evenimentelor politice.

Se dice, că guvernulu din Aten'a pune pentru
primirea granitiloru fixate, că conditio sine
qua non imediata predare pe cale pacifica a
teritoriului cedatu si anumitu garantii in ceea se
atinge de populatiunea turcésca. Puterile ar' fi
declaratu, că voru face guvernului grecescu o de-
claratiune verbale in acést'a privintia, indata ce voru
fi primitu respunsulu Portiei otomane la nota
colectiva a loru din urma. Guvernulu grecescu in
urm'a acést'a póte că 'si va amena respunsulu seu,
péna ce i-se voru face pomenitele declaratiuni ver-
bale. In vederea inse a eventualitatii, că pertrac-
tarile, ce voru trebui incepute cu guvernulu din
Stambulul pentru acordarea garantiloru cerute
pentru Grecii din Epiru, potu se nu reusiéscá:
guvernulu grecescu continua cu concentrarea trupe-
loru sale la granitele imperiului otomanu. Minis-
terulu marinei a comandatu acum de curendu cu
pretiulu de 25 de milióne de franci 6 nai pancerate
cu terminulu de predare de 18 luni.

Aflamu, că Romanii din Epiru Thessa-
lia si Macedonia r'a tramisera la Constanti-
nopolu o deputatiune de șiese persóne, care im-
maná contelui Hatzfeld, decanulu corpului
diplomaticu, unu memorandu, in care pro-
testéza contra aneasariila Greci'a
a districtelor locuite de romani. Acestu memorandu,
care a fostu comunicatu si
Portiei otomane, suna asia:

„Deórace Romanii din Epiru, Thessalia si
Macedonia vedu amenintiate interesele loru nati-
onale si chiaru esistentia loru nationale prin ce-
darea la Greci'a a unei parti insemnate din teri-
toriu loru si deórace ei nu voiescu se suferia o
ratamare a integritatii individualitatii natiunei loru,
ei sunt decisi a-'si aperi drepturile si interesele
nationale cu tóte mijlócele. Spre acestu scopu am
fostu delegati noi, cá reprezentanti ai poporului
romanu, pentru a aperi inaintea Portiei si a am-
bassadoriloru europeni drepturile si interesele sale
legitime contra nedreptatirii si contr'a funestelor
consecintie, ce decurgu din acést'a. Ne rugamu
prea multu, că sè se tiena séma de drepturile si
interesele Romaniloru.” Se vede, că protestulu
bietiloru romani n'au fostu consideratu din partea
d-loru diplomati, de vreme ce se afla intre
teritoriile cedate Greciei si insemnate teritorii
romanesce.

Ministrulu de resboiu turcescu a insarcinatu o
comissiune de oficeri de statn majoru cu prelucrarea
unui planu pentru o a trei'a linia de aperi-
rarea Constantinopolei. — Din Sofi'a se co-
munica, că Port'a otomana s'a adresatu inca de
multu cătra puterile semnatare ale tratatului din
Berlin cu cererea, că conformu articulu IX din acestu
tractatu sè se fixeze odata atátu tributu lu
anualu, ce are se 'lu platésca Turciei princi-
patulu Bulgariei, cătu si aceea parte din
datori'a publica, ce are s'o iè asuprasi acestu prin-
cipatu. Puterile europene inse respunsera Portiei
otomane, că ele nu potu chibzui asupra acestoru
cestiuni, péna ce ea nu va recunósce granitele,
desemnate pentru Bulgaria.

Celu d'antaiu actu alu intrarii francesiloru pe
pamentu tunisianu a fostu bombardarea
si luarea fortaretiei de pe peninsul'a Tabarka.
Artileri'a a imprasciatu pretutindenea pe Krumiri.
Trupele franceze au intratu si in Kef fara a in-
tempiná resistentia. Nu se póte nega, că espe-
ditiunea franceza in aceste locuri fórté puçinu

cunoscute intemina cele mai mari pedeci si greutati din cauz'a completei lipse de drumuri de comunicatiune si din cauz'a seraciei locurilor, atatu in cele de ale mancarii, catu si in apa. Se dice, ca pentru intregi divisiuni de armata trebuie se se aduca ap'a necesara din departari forte mari. — In ceea ce se atinge de siguranti'a europenilor beyulu a luat mesurile cele mai energice pentru scutulu lor.

Procederea Francesilor in Tunis este urmarita cu unu mare neastemperu atatu iu Londra ca tu si in Roma, deorace devine din ce in ce totu mai fundata temerea, ca Francesii au gandulu ascunsu de a-se stabili pentru totu-deaun'a in acest'a parte a continentulu africanu. Diariulu „Times“ ese deja cu propunerea, ca „situatiunea Tunisului“, indata dupa complanarea actualelor incurcaturi, se fia regulata definitivu prin o intielegere a puterilor stapanu pe marea mediterana. De aci s'ar vedé, ca Angli'a nu este de locu dispusa se lasé pre Franci'a se-si faca mendrele in Tunis, cu tote ca din partea d-lui Gladstone este pugina probabila o resistentia mai energica faia de procederea Francei.

Camerile italiene se redeschidu la 28 Aprile. Ordinea dilii se va incepe cu deslusirile, ce le va da guvernulu in privinti'a decurgerii crizei ministeriale. Dup'acést'a va veni la dezbateré indata motiunea de votu de blamu a d-lui Damiani, care produsese cris'a ministeriale. Se vede, ca incercarile facute pe lenga acestu deputatu, pentru a-si retrage motiunea, n'au ayutu nici unu succesu. Cu ocaziunea desbaterii acestei motiuni guvernulu va dá cele mai detaliate deslusiri atatu in privinti'a politiciii interne, catu si in privinti'a celei din afara. Dupa motiunea Damiani se va réincepe desbateréa legéi electorale.

Diariulu oficialu din Madridu publica doue decrete regesci contrasemnate de ministrulu coloniiilor, dintre cari unulu promulga constitutiunea monarchiei din 1876 si pe insulele Cuba si Portorico, éra celelaltu ordona introducerea legéi de pressa din Spani'a si in pomenitele insule. Legea cea d'antai nu schimba nimicu din legea dela 13 Februaru 1860, in care se hotaresce si reguléza desfiintiarea incetulu cu incetulu a sclavagiului pe insul'a Cub'a.

Unu consiliu de ministri rusescu.

Er'a reformeloru in Russi'a se crede a fi forte apropiata. Corespondentulu din Petersburg alu diariulu „Daily News“ i serie acestuia cu data de 20 Aprile st. n., ca noulu Tiaru in urm'a instantieloru comitelui Loris Melikoff a conchiamatu unu consiliu de ministri, care se desbata propunerea facuta de Melikoff si intarita de repausatulu imperatu (?) pentru a conchiamá o comisiune de redactiune, constatátore din reprezentanti ai corporatiunilor teritoriale, ai orasieloru si ai nobilimei, cari se chibzuésca in privinti'a cestiunilor de statu. Acestu consiliu s'a si tenuu sub presiedinti'a chiaru a imperatului Alessandru III. In acestu consiliu s'au cetitu mai antaii urmatórele trei documente: 1. Proiectulu comitelui Loris-Melikoff pentru conchiamarea comisiunii de redactiune pe care repausatulu imperatu scrisese cuviutele: „Midau invoiéla“. 2. Ucazulu cátra senatulu domnitoriu, subscrisu de imperatulu Alessandru II in 1/13 Marte la 11 óre si jumátate, inainte de prandiu, si 3. Unu nou ucazu, pre gatitu pentru subscrierea noulu imperatu. Desbateréa acestoru documente in sinulu consiliulu de ministri a fost, se dice, una din cele mai vii si in multe privintie forte interesanta.

Celu d'antaiu ministru, care luá cuventulu, accentuá, ca natiunea astépta dela noulu ei Tiaru o procedere energica si autoritativa. „Numai preotimea“, continua oratorulu, mantiene pe poporu pe calea cea adeverata. Invetiatiurulu comunalu este molipsitu de nihilismu. Déca preotimea va senti, ca pe lenga Tiaru esista unu altu institutu cu prerogative coordonate: atunci ea va incetá de a mai vorbi poporulu despre Tiarulu si astfelu acest'a va fi uitatu. Unu altu ministru rugá pe imperatu se-i permita a nu luá parte la desbateréa reformeloru proiectate. „Abia a trecutú o septemána, adause elu. „de candu am depusu juramentulu se fia credintiosu imperatului si „autocratulu“. In proiectulu din desbateré inse „autocratia este calcata cu totulu in picióre.“ Contele Melikoff

combatu cu o mare energia pre acesti ministri, aratandu, ca reformele proiectate nu voru margini intru nimicu puterea imperatului autocratu. Dupa acest'a luá cuventulu unulu dintre cei mai experimentati ministri si tiendu o stralucita vorbire in favorea reformeloru proiectate. Elu dise, ca aceste reforme sunt forte neinsemnate faia de reformele introduse sub domni'a imperatului Alessandru II, care aveau unu caracteru cu totulu revolutionariu precum a fostu buna óra emanciparea sclaviloru apoi adause: Audii si observatiunea, ca nu este acum timpulu se desbatemu asemenea cestiuni. Candu va sosi timpulu pentru acest'a? Noi nu discutamu acest'a cestiune prea de vreme, ci prea tardiu. Déca repausatulu imperatu ar' fi publicatu ucazulu in diu'a de 19 Favru (3 Marte st. n.) atunci septemána din urma ar' fi trait'o intre manifestatiunile de bucuria ale poporulu seu si inspaimantatoriulu evenimentu din 1 (13) Marte nu s'ar' fi intemlatu. A incepe nou'a domnia cu publicarea proiectulu, ce ne sta dinainte, ar' insemna a intari dintr'odata pentru multi seculi autocratia si a atrage asup'ra autocratului binecventarile a milióne de ómeni.

Dupa acest'a vorbi c. Adlerberg unu amicu alu repausatulu imperatu, totu pentru reforme. In fine luá cuventulu unu altu ministru cu-o mare experientia, comitele Walujeff, ministrulu de interne. Elu atrase atentiunea consiliulu asup'ra importantiei ce au pentru Europ'a occidentale reformele propuse. Elu sustienú, ca Rusi'a n'are dreptulu, de a se numi „unu statu europénu“; ca neincrederea, ce o are Europ'a facia de Rusi'a, este cu totulu justificata. Rusi'a nu póte se mérga in dereptu. Ea nu póte merge decatu pe cararea, ce este designata in istoria pentru umanitate. „Déca apretuimu civilisatiunea européna“, continua ministrulu, „atunci trebuie se decopiamu institutiuni europene, éra nu despotismulu tieriloru orientale. Ni-se spune, ca natiunea rusésca nu este destulu de cópta pentru o actiune de sine statatória. Intrebu era natiunea anglea mai desvoltata decatu e Rusi'a astadi, atunci, candu inainte de 500 de ani si-a datu institutiuni libere? In urma contele Melikoff mai replicá la nisce acusatii aduse pressei, ca ar' fi cu totulu immoralá si desfrénata. Elu sustienu, ca press'a in anulu trecutú a eluptatu o revisiune a senatului, a combatutu dilapidarea de bani publici, a descoperitu multe neajunsuri si s'a aretatu, ca unulu din cei mai buni aperiatori ai legii, pe a carei calcatori i-a inferatu totu-deauna si ia a pusu la index.

Dupa finirea discutiunii procedendu-se la votu noue ministri s'au pronuciatu pentru reforme si cinci au votatu contra. Marele duce Wladimir inea a asistatu la consiliu, dér' n'a votatu.

Imperatulu se redicá si multiumi adunarei. Elu dise: „Domniloru! Majoritatea s'a pronuciatu pentru a se ésececa in interesulu statulu propunerea de a-se conchiamá o comisiune pregatitória alésa de tote clasele populatiunii. Eu consentiu cu majoritatea si dorescu, ca ucazulu se atribuesca acésta noua reforma memoriei tatalui meu, dela care a esitu. Ministrulu de interne va pregati ucazulu in consonantia cu observatiunile facute de noi.“ Toti cei de faia stau in picióre, candu vorbia imperatulu. M. S. strinse man'a contelui Melikoff cu caldura si i multiumi cordialu. Dup'aceea mustra pe ministrii, ca in lucruri secundari se nu mai alerge la decisiunea imperai téscá. Asemenea afaceri trebuie decise de ministri-insisi. Astfelu a decursu dupa fói'a anglea acestu faimosu consiliu de ministri, care déca se voru adevéri tote cele relatate, de siguru va ocupá o frumósa pagina in istori'a moderna a Russiei!

O noua proclamatiune nihilista.

Cátra cinstiitii tovarasi dela sate, cátra dreptu credintiosii tierani si cátra întregu poporulu rusescu!

De multi ani acum suferé poporulu rusescu de dilapidari, de fóme, de contributii grele, calcari de lege si de totu felulu de nedreptati. Tiarulu repausatu Alessandru II nu s'a ingrijitu de poporu, ilu impovora cu imposité nesuportabile, furá pe tierani la impartirea pamentulu si lasá pe muncitoru in exploatarea fia-carui talharu si usuraru.

„Elu n'a datu ascultare tanguiriloru pline de lacrimi ale tieraniloru. Nu ocrotea de catu pe bogati. Traia in mijloculu celor mai imbelsugate desfatari, in vreme ce poporulu muria de fóme. A sacrificatu sute de mii de ómeni intr'unu resboiu, pe care l'a intreprinsu fara nici o trebuintia. Póte

pe alte popóre le-a ocrotitu impotriv'a Turciloru, propriulu seu poporu l'a datu inse spre despoiare functionariloru si politiceii, cari au torturatu si omoritu pe tierani, cu mai mare crudime de catu Turcii. Pe ómenii din poporu, cari s'au pusu pentru poporu si drepturile lui, tiarulu i-a spendiuratu, séu i-a tramisu in Siberi'a la munca silnica pe veci. Deputatiunile de tierani, ce s'au dusu la elu, nu le-a primitu si a refusatú se primeasca si petitiunile tieraniloru.

„Pentru tote acestea l'a pedepsitu o mórte infricosiata. Mare pecatu impovoreaza sufletulu tiarulu, déca nu se ingrijesce de poporulu seu. Mare pecatu impovoreaza si pe consiliarii, ministrii si senatorii sei; ei au impresuratu pe tiarulu si nu au lasatu se resbata péna la elu lacrimile tieraniloru.

„Acum s'a urcatu pe tronulu unu tiaru nou, Alessandru III. Elu e datoru se spele pecatele parintelui seu, se usiureze sarcinile ne mai suferite ale poporulu seu.

„Dreptu credintiosiloru tierani! Duceti-ve rugarile vóstre la tiarulu, tramiteti la elu deputati, aratati-i se suferé in Rusi'a tieranulu, mai grozavu de cum suferéa in robia tatará. Stringeti-ve satulu întregu si faceti petitiunea.

„Petitiunea este aceasta:

„1. Tiarulu se ordoneze o noua impartire a pamentulu, fara nici-o despagubire din partea tieranulu; 2. Se scada darile; 3. Ca nici functionarii, nici politia se nu se amestece in afacerile comuneloru; 4. Ca tiarulu se convóce spre sfatuire si hotariri o adunare a tieréi, compusa din deputati alesi de tierani si de întregu poporulu, ca in viitoru se nu mai fia stapani consiliarii tiarulu, ci tieranii, si ca tiarulu se nu mai faca nimicu fara sfatulu acelei adunari de deputati, nici se ridice imposité, nici se declare resboiu.

„Dreptu credintiosiloru! Déca tiarulu va primi aceste rugari a le vóstre dreptatea va straluci din nou pe pamentu, nedreptatea si mahuirea voru disparé.

„Aceasta proclamatiune are sé se citésca satulu întregu in adunarea comunala si ori ce hotariri opritóre nu trebuie luata in séma. Hotarirea adunarei satulu trebuie tramisa inse la tiarulu, in Petersburg, printr'unu omu siguru.

Cohalmu in 27 Aprile 1881.

Onorata Redactiune! In urm'a convocariloru premerse ei in 26 l. c. s'au adunatu in opidulu nostru alegatorii romani din acestu colegiu intr'unu numeru destulu de satisfacétoria pentru prim'a ocaziune. Aci si-au alesu prin aclamatiune clubu nationalu, precum si pe cei doi delegati in persónele D-loru Nicolau D. Mircea, adm. protop., si Teofilu Ghiaja, adm. protop., cari sé se prezenteze la 12 Maiu a. c. in Sibiu. Desi acesti St. Domni se-au silitu a decliná dela sene aceste mandate, totusi adunarea nu s'a aflatu indemnata a repasi dela acést'a alegere in firma sperantia, ca alesii nu voru intardiá a se presentá la timpulu si locul seu. Nu s'a abatutu adunarea dela acést'a alegere nici din motivulu, ca acesti delegati, revenindu cu conclusulu adunarei generale, nu voru intrelasa a nu luminá pre cei rataciti, respective pre alegatorii romani din Valendorf, ca pre venitoriu se nu-i mai folosésca contrarii nostri dupa piacu si asia sé-si neconsideré interesele loru romanesci.

Unu alegatoru.

Vien'a 25 Aprile 1881.

De astadata vinu a impartasi onoratulu publicu unu casu forte caracteristicu, petrecutu acum de curéndu cu ocaziunea unei siedintie festive a societatii academice „Romani'a-Juna“, care merita tota atentiunea, fiindu ca privesce de o parte unu bunu nationalu, o avere pretiósa a tinériméi romane de aici, adeca societatea „Romani'a-Juna“ cá atare, de alta parte inse drepturile si libertatea garantata prin legile statulu societatiiloru de studenti.

Pe diu'a de 23 Aprile la 8 óre séra a fostu anuntiata serbarea aniversarei a diecea a societatii „Rom.-Juna“. Fiindu invitatú, am luatú si eu parte la acésta festivitate. Dupa cum mi s'a spusu serbarea avea sé se tieua, conformu unei hotariri de mai inainte, numai in cerculu membriloru si alu spriginitoriloru societatii dupa programa. (A se vedé Nr. 44 alu „Gaz. Trans.“)

Pe cum se vede, intentiunea societatii a fostu, cá serbarea atátu de insemnata in analele ei se-o folosésca earasi spre binele seu. Aveau se participe unii dintre acei fosti membri si spriginitori ai societatii, de cari e strinsu legata esistinti'a ei. Prin urmare era se se tracteze in modu confidentialu, despre favorurile si scaderile, ce au resultatu din directiunea urmata pëna aci si pe bas'a acestora si a combinarei esperientieloru membriloru vechi, cari au contribuitu la fundarea societatii si a celoru de astadi, cari s'au interesatu de sórtea ei in timpul mai recentu, a se afla mesurile ce ar' avea de a se observá pe viitoru, pentru cá societatea se prospereze cátra scopulu, celu urmaresce pe bas'a stctuteloru. In astfeliu de impregiurari se asteptau cu totii, ca presér'a de Pasci are se le remana o suvenire dulce de a fi contribuitu si de astadata fiacare cátu de puçinn pentru binele societatii. A fostu ajunsu inse, cá o procedere arbitrara se prefaca, nimicésca asteptarile tuturoru.

Inainte de a se deschide festivitaea comisariulu de politia Toma intréba pe presiedintele, déca se afla in positiune de ai asterne cupriusulu tuturoru puncteloru din programa. Presidentulu cere se i se spuna, cá ce se intentionéza prin o astfeliu de procedura. La acésta i se raspunde, ca 'nainte de a se esecutá vr'unu puuctu din programa trebuie se obtiena aprobare comisariala. Presidentulu arata, cá o atare competintia nu este basata in legea pentru societati. Comisariulu persiste pe langa hotarirea s'a. Pentru a nu face din pretensiunea lui o cestiune de controversa in societate, si spre a evita prin acésta si unele urmari, cari ar' puté fi stricatióse societatii, presidentulu, dupa ce nu ia succesu a convinge pe comisariu cá dreptulu lui se restringe pe langa observarile, ce eventualu voru fi a se face in decursulu productiunei totodata basatu pe unu casu precedentu, care avú de urmare o admonitiune, din partea politiei, s'a decisu ai implini dorinti'a.

Mai antaiu fú recercatu presidentulu se 'si de in scrisu cuventarea de deschidere; elu declará, cá nu dispune de ea in scrisu, 'lu asigurá inse, cá nu va trece peste marginile statuteloru. Sub aceste auspicii se începe serbarea pe la 9 óre. Comisarulu cerú apoi se i se de manuscriptulu privitoriu la p. 2. „Istoriculu Romaniei-June“, pe care ilu si primesce dela autoru. Intr'aceea se declama o poesia, care trecuse deja prin man'a comisariulu. Comisariulu, declara cá „Istoriculu“ contine unele pasage, cari trecu peste marginile statuteloru. Presidentulu 'i dice, se le stearga si se se cetésca numai partea nedificultata. Comisariulu declara apoi, cá e in contra intregulu cuprinsu. Punctele principale ar' fi: unde se dice, cá statutele au trebuitu se faca mai de multe-ori calea pëna au obtienutu aprobarea si in altu locu, unde se face alusiunea la serbarea societatii. Acestu din urma punctu a fostu stersu si de cátra presidentulu. Interdicerea „Istoriculu“ se aduce la cunoscinti'a societatii din partea presidentulu. Membrulu A. Barseanu face intrebarea, déca d-lu presidentu este convinsu, cá dispositiunea comisariala e indreptatita? La acésta raspunde presiedintele Damianu cam asia: „Societatea Romani'a-Juna“ este unu bunu comunu alu tinerimei romane academice de acum si a celei viitórie. Este deci datorinti'a tuturoru a ingriji, cá acestu bunu se fia aparatu si asiguratu cá o mostenire scumpa a studentiloru romani. Mai departe da espressiune convingerei, cá societatea va sci se dovedésca si acum moderatiunea si prudenti'a ce io dictéza insemnataea esistintiei sale in tóte impregiurarile.

De alta parte asigura, cá demnitatea si drepturile ei voru fi aparate. Societatea se dechiara multumita. Acum era se urmeze alte puncte, dér' dupa ce presied. comunicá adunarei, cá sunt interdise si „toasturile oficiale“ obicinuite pentru binefacetorii societatii, fiindu-cá nu se potu produce in scrisu si cá s'a mai interdusu din caus'a acésta declamarea poesiei din p. 7., la propunerea lui A. Barsanu de a se amaná serbarea pe altadata din motivu, cá unele puncte mai principale suntu interdise, societatea primesce en bloc acésta propunere, ear' presiedintele dechiara serbarea de incheiata. — Manuscriptulu „Istoriculu societatii“ fú confiscatu séu mai bine disu l'a luat comisarulu pe langa reversu sub pretextu, cá la asia ceva este indreptatitu spre asi puté motivá resoluti'a.

Astfeliu a fost impededata a diecea aniversara a societatii „Romani'a-Juna“, a acelei societati, care totdeuna a respectatu statutele ei si legea, care totdeauna s'a aratatu leala; in modulu acest'a cetezatoriu a fost conturbata frumós'a serbare si a

fost ofensatu dreptulu si libertatea basata in lege a societatii prin procederea arbitrara a numitulu representatu politianu; nu se scie inse, déca procederea acésta este numai o urmare a unei pasiuni personale séu provine din alte parti. Póte se va face lumina mai tardiu! d.

Cultivarea meserieloru la Romani.

Discursu rostitu de cátra presiedintele societatii sodaliloru romani, d. B a r t o l o m e u B a i u l e s c u, cu ocaziunea productiunei dela 13/25 Aprile.

Dómnelorú si Dómnilorú! Se presenta inaintea D-vóstre adi pentru a patra óra unu numeru frumósu de juni romani, cari cu cativa ani inainte au parasitu parte colibele tieraniloru, parte casciorélé suburbiloru cetatii nóstre si au fost aplicati se invetie o munca, care se platescé mai bine si este mai usióra, mai rentabila decátu ceea a parintiloru lorú. Au parasitu ocupatiunea parintiloru lorú: Agricultur'a, si in locu de a deveni simpli plugari séu lucratori de di voiescu a ajunge meseriasi iscusiti.

Astadi ii vedeti grupati cá Sodali intr'o Societate si mane poimane 'i veti vedé in ateliereloru proprii, cá maiestri, sporindu numerulu industriaciloru romani si contribuindu la formarea clasei mijlocie, care ne lipsesce si a carei lipsa o simtimu atatu de multu. Dómnilorú! Ori ce natiune, care este avisata numai la Agricultura si nu cultivá industri'a, este silita a remané in urm'a celorulalte natiuni vecine. Mai multu D-lorú! O atare natiune devine cu timpul stapanita de natiunile mai culte.

Agricultur'a unei tieri fara industria trebuie se scada, cáci crescédu numerulu poporatiunei si neesistendu Industria si Manufacturi, unde cei sporiti se póta capeté ocupatiune si adapostu cá astfelu se se marésca cantarea producteloru agriculturiei; acésta, cari se voru spori, voru deveni siliti vrendu nevrendu se remana séu simpli plugari séu mai verosimilu lucratori de di. Din acésta circumstare resulta unu detrimentu nemarginitu pentru puterea, civilizatiunea si averea unei natiuni; resulta impartirea bunuriloru, o economia mica si inmultirea proletariatului. Unu poporu, care consta in partea cea mai mare din tieranii cu o economia mica, nu póte nici candu se aduca cuantitati mai mari de producte, nici se dé anse la cautare de fabricate. Fiacare individu este avisatu la productele sale proprii, cari le consuma elu insusi.

Sub astfeliu de impregiurari nu se póte desvoltá niciodata vre-unu comerciu de esportu mai mare si niciodata natiunea aceea nu va poté se aiba avantajele imense, impreunate cu unu astfeliu de comerciu; ci din contra o astfeliu de natiune va slabi in puterile ei si cu cátu poporatiunea ei va cresce, circumstantiele voru deveni totu mai deplorabile pentru ea.

Referintiele, cari le-amu atinsu aici in puçine cuvinte — durere — se potrivescu acuratu la poporulu romanu. Cúnósceti seraci'a, cu care se lupta tieranii romani si sciti prea bine, cá partea cea mai mare din ei nu au nici atátu pamentu, incátu cu productele lorú se 'si acopere necesitatile proprii. Bine, d-lorú, ce va face unu astufeliu de bietu tieran, candu va fi silitu a împarti peteculu de pamentu intre copii sei?

Óre nu va fi silitu a flamandi elu si cu ai sci sub astfeliu de impregiurari? Nu, va cugetá cineva, ci adi mane parasindu tier'a parintiloru sei se va asiedia pe locurile góle ale pamentulu Regatulu romanu; dér' poimane, candu nici acestu refugiu nu va mai fi, ce voru face? Voru deveni lucratori de di, proletari. Si óre fiva sórtea lucratorulu de di, a proletarulu mai buna?

Ne impune deci cursulu naturalu alu lucruriloru, dela care nu ne putemu abate, cá se lucramu si se spriginimu a scapá fii poporulu nostru de miseria, de proletariatu, si se le recomandamu, se-i ajutam a imbracisá o cariera mai usióra, mai demna, mai rentabila si acea cariera, care este totu-deodata de importanta mare pentru progresulu nostru nationalu.

Consideratiuni de aceasta natura ne au condusu, candu amu infintiatu Asociatiunea pentru spriginirea invetiaceiloru si sodaliloru romani, pentru promovérea Meserieloru intre Romani. Cúnósceti activitatea acestei Asociatiuni din referatele facute la alte ocaziuni; cúnósceti rezultatele dobéndite si sciti dificultatile multe, cu cari are ea a se luptá. Déca facu si aci amintire despre acésta, este, fiindu-cá nu voiescu se lasu se tréca nici o ocaziune fara se invocu mereu concursulu, care merita si trebuie datu unei intreprinderi, care scopu atátu de inaltu si folositoriu.

Pentru séra de astadi ati fostu invitati Dómnelorú se Dómnilorú la o petrecere colegiale a unei Societati formate din elementele create de Asociatiunea, despre care Ve vorbiamu, Vi se da ocaziune a vedé pe Sodali romani ocupandu-se cu alta lucruri, care nu se tienu strinsu de meseri'a lorú. Cá presiedinte la aceasta Societate sum datoriu a ve vorbi inca câteva cuvinte despre valórea societatii acasteia si despre importanti'a ce trebne atribuita petreceriloru de feliulu acésta, pentru a nu fi intielese si interpretate reu. —

Dómnilorú! Sérquínti'a, munc'a si iscusinti'a trebuie se fia devis'a acestoru juni, cáci dela munca si iscusintia depinde viitorulu lorú. Ar' fi inse gresitu a créde, cá castigandu-si ei cunoscintiele referitóre la meseri'a lorú au satisfacutu tuturoru conditiuniloru, ce se receru adi pentru inaintarea in carier'a lorú. Meseri'a lorú 'i aduce, D-lorú in contactu cu ómeni, cu persóne, ce ocupa diferite positiuni in Societate si prin urmare este necesariu a cúnósce ecést'a Societate si necesitatile ei. Este de lipsa, se scia se tracteze cu ómenii, se 'si insusiésca maniere bune si o purtare fina, cá astufeliu se scia a atrage si fermeca, eara nu a respinge publiculu, cu care va veni in contactu.

Ve diceamu, cá acesti tineri au venitú din colibele tieraniloru si din Cascioréle suburbiloru orasiulu nostru, se invetie o meseria; cá invetiacei au muncitu di si nópte in lucratoriile maiestriloru lorú, ear' timpululu liberu au trebuitu se'lu folosésca spre a se instrui in cetire, scriere matematica si in alte obiecte de invetiamentu; cari se predau in scólele de meserii. Trebuie se le damu deci ocaziune, inainte de a deveni Maestri de sine statatori, se cúnósca si se scia pe deoparte, cum trebuie se se misce, se se porte in societate si cumu trebuie se tracteze cu ómenii de alt'a, se si desvólte spiritulu, se capete idéi nóue si se'si nobilize gustulu.

Nu este dér' nici decum de criticatu, ci din contra de recomandat, cá acesti tineri, dupa ce cu dilele de lucru 'si-au implinitu esactu datoriele lorú, in timpululu liberu din candu in candu se convina la olalta pentru o lectura, pentru a se distrage nobilu; se traga din acésta folósu si invetiatura necesaria. Eata, D-lorú, lucramu pentru promovérea meserieloru intre Romani aplicandu copii la feliurite meserii si scóndu Sodali iscusiti; dér' ne cugetamu totu-deodata si la conditiunile, cari trebuescu implinite, pentru cá in adeveru, clas'a mijlocia, ce-o creamu, se póta stá plátura cu clas'a mijlocia a celorulalte natiuni conlocuítórie. Noi trebuie se procuramu poporulu romanu o munca bine platita, déra nu trebuie se uitamu nici de chesti'a civilizatiunei, cáci ambele trebuescu poporulu nostru. Terminandu, Dómnilorú si D-lorú, Ve multiamescu pentru concursulu binevoitoriu, celu aretati intreprinderiloru de aceasta natura, rugandu-Vo a fi indulgenti fatia de productiunile, ce le veti audi asta séra. —

Diverse.

(Delegati) la conferenti'a electorala dela 12 Maiu au mai fost alesi din Ardealu: in cerculu Náséudulu: Ioachimu Muresianu si Ioanu Ciocanu; in cerculu Turdeii: George Baritiu si Dr. Ioanu Ratiu; in cerculu Muresiu-Ludosiu: Iacob Bologna, si Petru Vlass'a, in cerc. Cisnadiiei: Ilie Macelariu si Ioanu Popescu, prof.; in Orastia: Samuilu Popu adv, Laurianu Barcianu not. cerc.; in Aiudu: Nic. Solomonu, parochu, Ludovicu Ciato, adv.; in cerc. Uióreii: Benjaminu Pop, parochu, Iacobu Pop, proprietariu; in cer. Dobróii: Dr. Lazar Petco, adv. Romulu de Crainicu, par. gr. or.; in cerc. Gernésigului: Ales. Tèrnaveanu, parochu, Galateonu Siagàu, parochu; in cerc. Viutiude susu: Visarionu Romanu, direct. si Anania Moldovanu advocatu.

(Delegati pentru conferenti'a generala.) „Luminatoriulu“ din Timisióra ne spune, cá in conferenti'a alegatoriloru romani din comitatulu Timisiórei s'au alesi urmatorii delegati pentru conferenti'a generala dela Sibiu:

1. In cerculu centralu: Becicheeroculu micu: D-lu ppn Mel. Dreghiciu si Di. Dr. Al. Mocsonyi.
2. In cerculu Moravitiu (Versietiu): Ilustr. S. Di. Georgiu de Mocsonyi si dlu Ioanu Becineaga advocatu din Versietiu.
3. In cerculu Ritterberg: Ilustr. Sa. Di Antoniu de Mocsonyi si P. Rotariu adv. si redactoru.
4. In cerculu Cócota (Oreziórf): Di Vicentiu Babesiu si Georgiu Lazaru advocatu din Vinga.
5. In Orasiulu Timisióra: Di D. Eugeniu de Mocsonyi si preotulu Iosifu Radniantiu. — Dupa aceste alegeri, s'a facutu propunere a se alege unu comitetu centralu, permanentu, carele va comunicá alegatoriloru ulterióriele concluse ale conferintiei din Sibiu. Propunerea primindu-se s'au alesi: DD. Melitiu Dreghicin, G. Traila, Stefanu Adam, Pavelu Rotariu, Manuila Ungurianu, P. Anca, Dr. P. Vasiciu, V. Schelegian si V. Ighia.

(Sinodulu archidieceanu) gr. or. se va deschide mane. Dumineca Tomei, la Sibiu si va durá probabilu diece dile. Dorimu, cá lucrurile lui se fia incoronate de celu mai frumósu succesu!

(Casu de mórte.) Directorulu postei de aici Franciscu Pongrácz a repausatu alaltaeri in etate de 51 de ani.

